

Uslužbenci zasebnosti

Če bi bila zasebnost živo bitje, bi bila zadnjih nekaj let na seznamu vrst v izumiranju. Nekaj si je za to kriva sama, ker je neznosno zapletena in muhasta. Še več pa smo za njeno umiranje na obroke krivi njeni nespoštljivi uslužbenci, tisti, ki bi jo morali podpirati, a nimamo pojma kako.

Ljudje upravičeno pričakujemo zasebnost v spalnici, pri zapravljanju denarja, oddajanju osebnih podatkov državi, pri urologu in njegovi medicinski sestri, v službi, pri vožnji po avtocestah in še kje. Ko še ni bilo kamer, računalniških omrežij in radia smo lahko ljubko živeli svoja zasebna življenja, po rojstvu facebookov pa »zasebnost ni več to, kar je nekoč bila«. Nove tehnologije so literarne utopije spremenile v navidezni vsakdan, v katerem se še ne najdemo dobro in tako razvijamo nekake shizofrene potrebe po zasebnosti. Medtem ko bi eni zaradi varovanja zasebnosti na delovnem mestu prepovedali še kamere po snemalnih TV studiih, drugi v en glas zatrjujejo, da so kristalno čisti poštenjaki, da nimajo ničesar skrivati, in da naj nehamo zganjati nepotrební cirkus s tem.

Velik izziv digitalne družbe je nerazumevanje zasebnosti na delovnem mestu in nerealna pričakovanja, da jo moramo imeti povsod v službi. Absurdno je, da nas je razdvojilo tudi Evropsko sodišče za človekove pravice v prelomnem primeru »Copland«. Na hitro prebrana sodba namreč marsikomu da idejo, da se službenih računalnikov in elektronske pošte delodajalec sploh ne sme dotakniti, medtem ko sodišče pravzaprav govori o tem, da mora biti na delovnem mestu v skladu z lokalno zakonodajo vsem vpletenim kristalno jasno, kje in zakaj ne smejo pričakovati zasebnosti. Če to ni tako, je morebitni nadzor poseganje v zasebnost na delovnem mestu in zato nezakonit.

Veliko upravičenih ostrih besed je bilo že izrečenih o grdih delodajalcih, ki brezsravno stikajo po naših zasebnih stvareh na službenih sredstvih. Verjamem, da je tudi neseznanjenih, nepoučenih, nevednih, malomarnih, brezbrzih ali celo radovednih uporabnikov službenih računalnikov, dlančnikov, elektronske pošte in telefonov kar nekaj, pa še bonitete za to ne plačujejo. Dejstvo je, da je veliko službenih računalnikov iz različnih razlogov nujno potrebno nadzorovati, saj so sicer lahka tarča, in da to sploh ni preprosta naloga. Si predstavljate en sam računalnik v nadzornem omrežju v jedrski elektrarni, na katerem bi kdorkoli kadarkoli smel pričakovati zasebnost? Jaz ne – fizična varnost vseh nas je enostavno bolj pomembna. Kaj pa se zgodi, če se en obraz zasebnosti, recimo vsesplošna pravica državljanov do zasebnosti pred javnimi uslužbenci, divje spre z drugim obrazom zasebnosti, s pravico enega zaposlenega javnega uslužbenca na delovnem mestu? Kateri obraz enake pravice je pred pravom in družbo bolj pomemben? **Sme biti kršitev pravice do zasebnosti enega človeka kdaj pomembnejša od kršitve te enake pravice veliko ljudem?**

Tudi ne tako varnostno kritične organizacije imajo podobne izzive, sploh, ker po podjetjih še niso zares opravili resne presoje o tem, kje zaposlenim sploh lahko omogočijo zasebnost in so zato pričakovanja vpletenih (pre)velika. Naj ne bo preveliko presenečenje, če bo le malo računalnikov po podjetjih takih, kjer lahko zaposleni upravičeno pričakujemo, da nikoli nihče ne bo pokukal na trdi disk. Skrivnosti vseh nas so razsejane po strežnikih, bazah, datotekah, imenikih, računalnikih, mapah v skupni rabi in podobnih digitalnih oblikah in v resnici potrebuje marsikdo dostop do njih s svojega službenega orodja, na katerem hkrati pričakuje zasebnost. Če hočemo vse te vire zavarovati, kot to zahteva zakon in poslovne potrebe, jih moramo vse do zadnjega (ker je vsak lahko vir zlorabe), prav pikolovsko nadzorovati. Skenirati. Gledati, kaj prihaja z njih in kaj odteka. Odstranjevati morebitno mrgolazen, ki je tu v prvi vrsti sploh ne bi smelo biti. Pregledovati, če na računalniku pomotoma izpostavljamó vsebine in povezave, ki jih ne bi smeli – torej brskati po podatkih, morebitni elektronski pošti in še čem, kar lahko diši po zasebnem. Ob tem bo nedvomno pohojena posameznikova pravica do zasebnosti, če jo ta na »svojem« službenem računalniku morda pričakuje. Zato je ključno, da je za vsa tako nadzorovana sredstva vsem vpletenim zelo jasno, katera so, kakšni so razlogi za nadzor in da na njih ne morejo in ne smejo pričakovati zasebnosti, ker sta zasebnost in varnost podatkov drugih pomembnejša. Na delodajalcih je, da natančno razložijo, za katera sredstva gre in da poskrbijo, da se nadzorujejo zakonito in iz pravih razlogov, na vseh ostalih pa, da to sprejmemo, razumemo in spoštujemo.

Če resnično potrebujete svojo zasebnost in se vam zahoče samote pri brkljanju po spletu ali kaj podobnega, imate vedno dovolj dobro alternativo - dom. Pri varovanju zasebnosti pa moramo razrešiti še veliko večjo uganko kot je zagotavljanje zasebnosti na delovnem mestu. Satelitsko cestninjenje, RFIDi, spremljanje naših poti in nakupovalnih navad, kopičenje biometričnih podatkov, uvedba osebnozdravstvene izkaznice in zdravstvenega sistema na računalnikih v ordinacijah – tu si posamezniki ne bomo mogli izbrati zakonitih drugačnih možnosti. Zasebnosti bo približno toliko kot je je imela Helena Blagne prejšnji mesec. Ljudje, ki bomo o tem odločali, bomo narekovali prihodnost. In samo tisti uslužbenci, ki bomo zares razumeli zapletenost pravice do zasebnosti vseh nas in vse njene posledice, bomo znali sprejemati spoštljive in dolgoročno modre odločitve. Vsi uporabniki službenih računalnikov smo v službi zasebnosti drugih, njeni najpomembnejši uslužbenci. Zato na vseh delovnih mestih danes in jutri še bolj kot pravico do zasebnosti uslužbencev potrebujemo dobre uslužbence zasebnosti. Pa jih imamo?